

Pels camins de l'Alt Camp

11

*Un bell esguard a la vall
del Francolí*

Text i fotografia: Enric Fonts i Ferrer
Revisió lingüística: Pep M. Canela i Cunillera
i Servei de Català de l'Alt Camp
Mapa: Institut Cartogràfic de Catalunya
Coordinació: Servei Comarcal de Turisme
del Consell Comarcal de l'Alt Camp

Nota: Qualsevol descripció fixada en un mitjà escrit queda limitada en un espai i en un temps concret. La pròpia evolució del paisatge i l'activitat humana faran que algunes de les explicacions puguin perdre vigència en el decurs del temps.

11. Un bell esguard a la vall del Francolí

En temps passats, quan els cursos fluvials i les vies de comunicació eren vitals per a la supervivència dels pobles, calia vigilar els llocs estratègics. Aquesta funció, l'exercí durant segles la torre del Petrol, situada al cim del puig Cabré i abocada al riu Francolí, sobre el congost de l'estret de la Riba.

Precisament en aquesta excursió us convidem a descobrir les belles panoràmiques que s'esguarden des de les modestes alçades de la serra de Miramar, sobre l'ampla vall del Francolí.

Començarem la caminada a Valls. Ens dirigirem cap al riu, tot passant pel Santuari de la Granja de Doldellops, seguirem cap al pont de Goi, famós per la batalla perduda contra el Francès, i continuarem per la vora del corrent cap al molí d'Alcover i al del Croc, ambdós en estat ruïnós. El llogaret de la Plana, amb més sort que els molins anteriors, serà la fita següent. Des d'aquest indret, per camins fàcils que transcorren per la vora del riu, arribarem a Picamoixons, al peu del puig Cabré. L'ascensió a la muntanya es realitza per pistes i senders que, sàviament, van buscant l'indret més adequat per fer-nos menys feixuga la pujada. Un cop a dalt, paga la pena esmerçar una bona estona a fruit de les espectaculars vistes. Continuarem per la carena fins a l'inici de la cinglera, que superarem per un magnífic pas de grau. Ja només ens resta anar descendint fins a la Riba, tot gaudint d'aquests paisatges incomparables.

Aquest és un recorregut de dificultat mitjana i que demana una mica d'experiència excursionista, sobretot en el sender que davalla de la torre del Petrol cap a la Riba, ja que no sempre està ben marcat i cal saber-se orientar. També en el tram entre el pont de Goi i la Plana pot resultar difícil de trobar el sender; de tota manera, es pot passar per la carretera que duu a Picamoixons. No cal dir que podeu fer només el tros que us vingui més de gust, en funció de les possibilitats.

Valls. Església arxiprestal de Sant Joan

11. Un bell esguard a la vall del Francolí

Temps

Distància

0:00
Parcial

0:00
Total

0,000
Parcial

0,000
Total

Valls. Capital de la comarca de l'Alt Camp, és coneguda arreu com a bressol dels castells i la calçotada. Compta entre el seu patrimoni amb l'església arxiprestal de Sant Joan, i les de la Mare de Déu del Lledó, del Carme, de Sant Francesc i de Sant Antoni.

Té un seguit d'atractius que la fan interessant de visitar, com la capella del Roser (amb les rajoles vidriades del s. XVII, que presenten passatges de la batalla de Lepant) o el Museu de Valls (amb una de les millors col·leccions d'art català dels últims cent vint anys). Val la pena visitar la ciutat en el marc d'alguna de les festes que es duen a terme al llarg de l'any, com els Tres Tombs, la Gran Festa de la Calçotada, la Candela, Sant Joan, la Firagost o Santa Úrsula. En aquestes dates podreu gaudir de les tradicions arrelades a la ciutat (els cavalls i carruatges, el bestiar i, no cal dir, les exhibicions castelleres).

Disposa de tots els serveis necessaris: allotjament, restauració, comerç, etc.

Pels camins de l'Alt Camp

Plaça del Blat (212 m). Magnífica plaça porxada, presidida per l'ajuntament. És coneguda arreu com a escenari de les grans actuacions castelleres dels Xiquets de Valls.

Anem de cara a la façana de l'església arxiprestal de Sant Joan, girem a l'esquerra pel peu del majestuós campanar de 74 metres d'alçada i continuem per la plaça dels Escolans i el carrer de l'Església fins a un nus de carrerons, on prendrem el de Tomàs Caylà, que baixa en direcció oest.

Posteriorment creuarem la plaça del Portal Nou i seguirem baixant pel carrer anomenat Costa del Portal Nou, que ens porta al pont d'en Cabré, del s. XII, que travessa el torrent de la Xamora. En entrar al barri de les Comarques, el carrer passa a dir-se del Portal Nou.

0:07 0:07

0,500 0,500

Carretera de Picamoixons. La prenem a la dreta, en direcció a aquesta població.

0:02 0:09

0,100 0,600

Camí de la Granja. Surt per l'esquerra, paral·lel a la carretera, i va pujant, just a l'entrada del barri de Santa Magdalena. Està pavimentat i clarament identificat. En quatre passes, som ja als camps de conreus i anem deixant els entradors que hi menen.

0:09 0:18

0,650 1,250

Bifurcació. Seguim de dret vers la Granja i Alcover. Abandonem la pista de la dreta que duu a la carretera.

0:05 0:23

0,350 1,600

Derivació. Girem a la dreta, en direcció nord-oest, a través d'un camí més secundari que davalla més suaument. Pocs metres abans hem deixat l'entrada a unes finques. La pista continua cap al riu.

0:04 0:27

0,300 1,900

Sender. El camí carreter que portem fineix a l'entrada d'una finca. Continuem avall, en la mateixa direcció, per l'antic camí de la Granja, que ara s'ha convertit en sender a causa del poc trànsit i discorre una mica enclotat entre marges.

11. La vall del Francolí

0:04 0:31

0,300 2,200

Camí nou de la Granja. El seguim de front pel ferm pavimentat. Aviat trobem les muralles del santuari i, a la dreta, la reixa de ferro que dóna accés a la font de Sant Bernat, a l'ombra de dos majestuosos eucaliptus.

0:03 0:34

0,200 2,400

Doldellops (196 m). *Quadra i antiga granja del monestir de Poblet, situada entre la ciutat de Valls i el riu Francolí. L'abat Ponç de Copons (1516-48) la reformà i construí un notable edifici gòtic. El 1950 l'adquirí l'arquitecte vallenc Cèsar Martinell.*

Passem enmig de les edificacions, travessem un portal i seguim pel sender que ressegueix la muralla. Deixem enrere el clos de la Granja i aviat el sender esdevé camí carreter.

0:04 0:38

0,300 2,700

Cruïlla amb el camí d'accés a uns xalets. Avancem a la dreta pel camí, que aviat comença a baixar i esdevé més dolent.

0:04 0:42

0,250 2,950

Bifurcació. Torcem a l'esquerra. Abandonem el camí més ample per un sender que va per sobre del balç de la Granja. Podem fer una parada per veure les aigües del Francolí, que transcorren pausadament als nostres peus. Davant s'estén la fèrtil plana formada pels sediments del riu. Travessem un bosquet i baixem a trobar el camí que hem deixat anteriorment.

0:03 0:45

0,150 3,100

Torrent del Serraller. El passem a gual. Si porta aigua, podem contemplar un petit salt quan desemboca al riu.

Ens endinsem en un canyar, a la dreta del qual transcorre un rec. Aviat arribem a les parades d'avellaners.

0:03 0:48

0,200 3,300

Molí de la Granja. El passem per la seva cara nord. Continuem, ara ja per un camí carreter, entre camps d'avellaners a la vora del Francolí, que seguim aigües amunt, cap a l'est.

A la paret de migdia del molí hi ha una placa amb les marques que ha assolit el nivell de l'aigua en diversos aiguats.

La Granja de Doldellops

Molí del Pont de Goi

0:12 1:00

0,900 4,200

Pont de Goi (159 m). *Antic pont del camí ral de Tarragona a Lleida, damunt el Francolí, famós per la dura batalla del 15 de febrer de 1809, durant la Guerra del Francès, i que propicià que les forces napoleòniques poguessin dominar tot el Camp de Tarragona.*

Pel Pont de Goi hi passa la carretera de Picamoixons al Morell. Una mica abans trobem el monument que recorda la cèlebre batalla amb els francesos.

Passem per sota l'arcada de la dreta i anem seguint la carretera pels corriols que marquen les ovelles. A mà dreta, a tocar del pont, hi ha el molí en ruïnes, carregat de llegendes sobre el famós bandoler Claudi, el Moliner. A l'esquerra, el curs del riu conduït pel balç del Serradalt i, a la dreta, un marge reforçat amb contraforts per aguantar els aiguats. Passem per la llera del riu i, així que avancem, la vegetació es va fent cada cop més espessa i en certs llocs arriba a dificultar el pas.

Atenció! Aquí comença un tram del recorregut que segueix el curs del Francolí per la mateixa llera fins a Picamoixons. És molt interessant i bonic, però comporta certa dificultat. Si no us veieu amb cor de seguir-lo, aneu amb nens petits o bé el riu baixa cabalós, podeu passar per la carretera, que us durà al poble en tan sols 1,900 km.

0:11 1:11

0,800 5,000

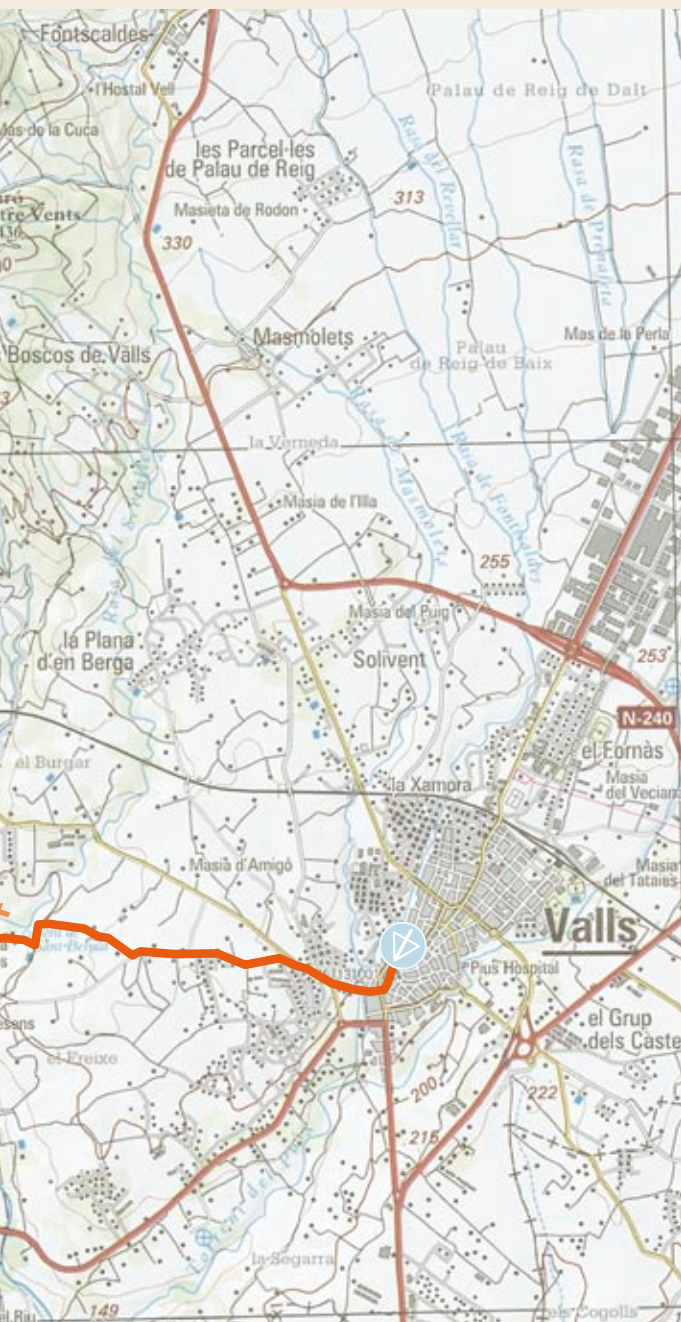
Molí d'Alcover, a l'altra riba del Francolí. Als peus, la presa del rec de la Serra produeix un bell toll on se solen reunir un bon estol d'ànecs i on, si parem atenció, sentirem la piuladissa de molts ocells. Ens enfilem cap a una barraca i després tornem a apropar-nos al corrent. El pas es complica per la vegetació abundant. Si no ho veiem clar, és millor seguir per damunt del marge, per la vora de les parades d'avellaners.

Temps 3 h 20'

Dificultat

13,700 km

 Distància

11. La vall del Francolí

0:11 1:22

0,800 5,800

Presa del canal del molí d'Alcover, malmesa pels aiguats del 1994. Passem cap a la riba oposada per damunt la paret o pel lloc més factible i ens enfilem pel terraplè fins a trobar els indicis del sender que travessa la pollancreda del molí del Croc. Per damunt circula la carretera C-14, molt transitada.

0:03 1:25

0,200 6,000

Molí del Croc, antic molí paperer. Hi passem per la cara de ponent. L'indret és un esbarzerar i amb prou feines se'n destrien les restes. Traspassem el rec del sobreexidor del canal de Papelera Catalana. El terra està molt entollat. Continuem, arrapats al marge, cap al nord-est. Una parada d'oliveres joves ens fa notar que sortim de l'abandó. Cinquanta metres més endavant, el ferm està més trillat ja que s'utilitza per accedir a la parada d'oliveres i a un maset i, encara més endavant, torna a millorar quan trobem una granja a l'esquerra.

0:07 1:32

0,500 6,500

La Plana (187 m), *petit caseriu agregat del municipi d'Alcover, a l'extrem septentrional, entre el Francolí i la carretera C-14. Les quatre cases que el formen s'allargassen en un únic carrer i una placeta presidida per l'esglesiola de la Mare de Déu de l'Assumpta (s. XVIII).*

La bassa, amb una curiosa arcada, refresca l'indret; al davant, hi trobem l'ermita. Algunes decoracions amb trencadís que llueixen les cases recorden l'estil modernista gaudinià. Tota la zona és ocupada per camps d'avellaners i horta.

0:06 1:38

0,400 6,900

Cruïlla davant la tanca de Papelera Catalana. Anem pel costat cap al nord, entre la tanca plena de papers i el riu; en línia recta, veiem el campanar de Picamoixons. Per l'esquerra s'arriba a la carretera. A tocar de l'encreuament trobarem un cobert amb molts gossos.

0:04 1:42

0,300 7,200

El Francolí. Baixem a tocar el corrent i el travessem a gual. Si baixa molt fort ho haurem de fer pel pont de la carretera. Ja a l'altra riba, anem a buscar l'aiguabarreig del Francolí amb la riera de les Guixeres, que remuntem pel mig de la llera.

Pels camins de l'Alt Camp

0:02 1:44

0,100 7,300

Camí del riu. A l'esquerra, un sender empedrat puja al poble. Uns 50 metres més amunt trobem un camí carreter que prenem a la dreta, i poc més enllà agafem el carrer de pujada.

0:06 1:50

0,400 7,700

Picamoixons (213 m). És un poble atractiu i vital, encaixat entre muntanyes, situat a l'esquerra del riu Francolí. És conegut per ser un punt d'enllaç ferroviari. També s'ha fet famós el seu oli, fet exclusivament amb olives arbequines.

Administrativament és una entitat municipal descentralitzada de Valls. Compta amb una llarga història que va començar el 1170, quan el rei Alfons va manar a Pere de Vilagrassa que repoblés la zona. Destaca l'església de Sant Salvador, construïda el 1906, que és d'estil historicista, amb elements neoromànics i neogòtics.

Hi trobarem alguns comerços i podrem fer un mos al restaurant.

Entrem pel carrer del Diputat Orga, que duu a la plaça de l'Església. Posteriorment, un carreró estret ens aboca a la plaça de la Font. Seguim cap al nord, a trobar la carretera T-743, que prenem a l'esquerra. En creuar el poble la carretera passa a anomenar-se carrer Major, però, segons les plaques, molt decorades: "Calle Mayor". Al cap de cent metres, a la dreta, hi ha la pujada del carrer de la Font, que continua com a camí de Fontscaldes. Avancem i fem el tomb que dibuixa la carretera.

0:03 1:53

0,200 7,900

Bifurcació, amb una illeta al mig. Seguim recte, al nord-oest, pel carrer de Sant Salvador. La carretera gira a l'esquerra i passa per sobre la riera de les Guixeres. Una mica abans hi ha els rentadors municipals, del 1925, restaurats recentment.

Passem a tocar d'una bassa i traspassem el torrent dels Boscos de Valls; als afores del poble el ferm és pavimentat.

0:03 1:56

0,200 8,100

Túnel per sota la via del tren. Es tracta d'un arc de mig punt esbiaixat amb dovelles de pedra i volta de maó. El pas serveix per al camí i per a la riera de les Guixeres. Ja a l'altre costat, deixem el camí pavimentat de l'esquerra, que va cap al coll de la Creu, més conegut pels autòctons com de les Moles. Per l'altra riba s'enfila un viarany de terra pel coster. Així que anem avançant, trobem les casetes del Pessebre Vivent.

11. La vall del Francolí

0:08 2:04

0,600 8,700

Font i bassa del mas del Poetó (246 m), a l'esquerra del camí i sota el mas. L'aigua, molt bona, sempre raja i omple la bassa. Seguim pel llit de la riera i travessem un canyar.

0:04 2:08

0,250 8,950

Bifurcació. Girem a l'esquerra com si volguéssim anar al mas del Poetó. Deixem el camí de Fontscaldes, que continua recte. Al cap de cent metres, trobem una cruïlla. Anem pujant cap a l'oest superant bancals d'oliveres. A l'esquerra, l'entrada al mas del Poetó i, a la dreta, el camí que porta als horts.

0:02 2:11

0,100 9,100

Bifurcació. Seguim recte cap al nord-oest, on l'antic ferm empedrat ha estat reforçat amb formigó. A l'esquerra abandonem el camí de terra que planeja. Més endavant passem per la vora de dos coberts a poca distància l'un de l'altre.

0:05 2:16

0,300 9,400

Bifurcació. Agafem la branca de l'esquerra, que puja pel rocallís durant cent metres escassos i aleshores planeja per sota un marge. L'altra branca mor a la parada d'oliveres.

0:04 2:20

0,200 9,600

Pista travessera. Ens hi incorporem cap a la dreta, en ascens. Al costat hi ha quatre parets d'una pallissa ensulsiada.

La pista que hem deixat a l'esquerra va cap al coll de la Creu (de les Moles), a uns cinc-cents metres. La pista queda tallada per uns grans rocs i per una cadena, però s'hi pot passar a peu o en bicicleta. És una bona alternativa per retornar a Picamoixons o per anar a la Riba sense pujar al puig Cabré.

La pista que seguim, oberta a principis dels noranta, va serpentejant per superar el fort desnivell i va trencant els marges dels antics bancals d'oliveres.

0:08 2:28

0,400 10,000

Torre d'alta tensió. Passem a tocar la base de la torre de la línia de molt alta tensió d'Ascó a Rubí. Els cables es despenyen per sobre la vall a gran alçada de l'estret de les Roixelles. El brunzit del corrent se'ns posa al cap.

Pels camins de l'Alt Camp

0:02 2:30

0,050 10,050

Coll de la Cabana (373 m). Anomenat així per la cabana o barraca de pedra seca que s'hi alça, la qual ens pot servir d'aixopluc. El coll ens permet guaitar sobre la vall del Franco-lí: en primer terme, el pont del tren d'alta velocitat; a tocar del peu d'un pilar, les restes del molí d'en Roca, i, més endarrere, el poble la Riba. Per l'estret s'esmunyen riu, via i carretera.

El planell del coll és ple de marges que continuen amunt i avall fins que els penya-segats els aturen. Som enfront dels cingles de la cova de l'Olivar. El sòl és de terra vermellosa, però aviat torna a ser calcari. Anem en direcció nord.

0:09 2:39

0,450 10,500

Sender (405 m) que s'enfila per l'esquerra, a l'oest, poc després d'haver passat una segona torre elèctrica. Està senyalitzat amb fites de pedra.

Abandonem la pista, anomenada carretera dels Moros, que, passant pel coll de la Sivina, el pla de Gràcies a Déu, la coma Fonda i el coll de les Guixeres, condueix a Fontscaldes transcorreguts 6,200 quilòmetres.

L'ascensió la fem pel mig d'un garrigar amb estepa blanca, romaní, bruc d'hivern i argelagues. Si fem vista enrere albirarem la fondalada tacada de clapas de conreus i amb una munió de masos al fons de la qual sobresurt el poble de Fontscaldes; a la llunyania destaquen el con de Montagut, el Montmell i la serra de Montferri, i, enmig, presidint el Camp, la ciutat de Valls.

0:10 2:49

0,500 11,000

Torre del Petrol (525 m) que corona el puig Cabré. La vista és espectacular pels quatre costats. Sortim del puig i continuem per la carena en direcció nord-oest, com si ens dirigíssim a Vilaverd. A la dreta del sender, unes roques verticals ens fan d'escorta. Per l'esquerra es despenja una canal que cau directament al molí d'en Roca. Més endavant passem pel llom de la carena. A la dreta ens queda el coll de la Sivina, que s'uneix amb la serra de les Guixeres, molt trencada i retorçada. Des d'aquest coll, la Canalissa cau vertiginosament fins al riu, davant del molí de l'Estret. La carretera dels Moros giragonsa per la coma Fonda, entre la serra de les Guixeres i el turó de mas de Gínjol.

Travessem antigues feixes que ens porten fins a un planell delimitat pels cingles. Als nostres peus, veiem el crestell del

La torre del Petrol

cingle de les Roques Caigudes, que obliga el Francolí a retorçar-se i formar l'estret de la Riba. Davant, a un cop de pedra, tenim el poble. Passem a tocar d'uns curiosos marges i voltrem cap al serrat del Querol, al sud, per anar a buscar el pas de grau. Ara tenim a sota la boca sud del túnel de la Riba per on circula el tren d'alta velocitat. Comencem a descendir més fort. Cal estar atents a les fites de pedra que ens van guiant.

0:13 3:02

0,650 11,650

Grau del coster de la Cansaladeta (403 m). Arribem a l'inici del pas de grau, que aprofita una ampla canal oberta entre els cingles de Barbet i de la cova de l'Olivar. El sender hi baixa fent ziga-zagues i fa minvar el fort desnivell del terreny. En alguns revolts i passos més estrets, el ferm està subjectat per marges de pedra. Cal seguir en tot moment el corriol i evitar de fer dreces que, a més de perilloses, també malmeten el camí. L'indret és d'una bellesa colpidora, molt aeri i amb bones vistes. Llàstima del soroll de les fàbriques!

0:05 3:07

0,250 11,900

Pista forestal (355 m). El sender ens ha portat fins a la base del cingle, anomenada coster de la Cansaladeta. Trobem una pista forestal que seguim avall uns vint metres escassos i, tot seguit, l'abandonem i continuem en direcció sud-oest pel sender esborradís, però ben marcat amb les fites de pedra. Passem el pla de les Forques, on trobem bancals de terra més amplis; els primers s'han abandonat no fa gaire i més endavant apareixen ben conreats. Poc més enllà, el ferm del corriol va per sobre el rocalls delimitat per marges i s'encara a les cases de la Ràpita. Si continuéssim per la pista també faríem cap a la Riba, però fent més marrada.

A la vessant contrària tenim, davant per davant, el corral del Bresca i el de l'Annet; al damunt, la serra Gran amb el puig d'en Marc i, més a la dreta, la pena del Puig, des d'on es destria el monòlit de Castell Dalmau.

Pels camins de l'Alt Camp

0:06 3:13

0,450 12,350

Primeres cases de la Ràpita (261 m). Anem a tocar una casa de façana taronja i descendim pel pendent cimentat protegit per una barana que ens portarà fins al carrer principal d'aquest barri situat a l'altre costat del riu, amb la via del tren i la carretera. Anem cap a l'encreuament d'entrada.

0:03 3:16

0,150 13,500

Carretera C-14. La travessem per sota el pont que dóna accés al poble. Un cop passat, girem a l'esquerra i baixem pel carrer del Roser. A la dreta, en una capelleta, hi ha una font.

0:04 3:20

0,200 13,700

La Riba (221 m). *Està situada en un congost del riu Francolí, entre les muntanyes de Prades i la serra de Miramar, just al punt on el riu Brugent desemboca al riu Francolí. La Riba sempre ha estat sinònim d'excursionisme i d'escalada. El seu paisatge, marcat per la geografia de la zona, és molt peculiar. El terme compta amb una gran quantitat de fonts i de molins paperers que es troben repartits arreu. El nucli de la Riba s'enfila superant els desnivells, motiu pel qual molts dels seus carrers són escales que ajuden a pujar i baixar; això fa que el poble sigui curiós per al visitant. A part dels antics molins paperers (dels s. XVIII i XIX), les fonts i la fisonomia del nucli urbà, cal destacar l'església de Sant Nicolau, temple d'estil neoclàssic.*

Hi trobarem comerços i restaurants on gaudir de la gastronomia.

El carrer del Roser ens ha portat fins a la plaça del Pont, un bon balcó sobre el Francolí, davant del rocam que regalaigua i on s'arrapen les cases del poble.

Passem el pont i trobem la font de cal Sisquet, amb diverses canelles que sempre ragen i ornamentada amb un mosaic amb pescadors de canya.

Pugem per les escales del carrer de la Costa Baixa. Passat el molí paperer del Quatribal, girem a la dreta per sota un portal i el canal d'aigua dels molins. Trobem la casa Torrens, que acull la Casa de Cultura i és la seu de les entitats locals. Unes escales ens porten a l'era del Ciurana i al carrer Major, davant de l'església (254 m), la façana de la qual està decorada amb bells esgrafiats. A les façanes de moltes cases anem veient plaques que ens recorden que, en temps passats, van ser molins paperers.

Hem arribat al final de l'excursió.

Consell Comarcal de l'Alt Camp

Passeig de l'Estació, 42, baixos • 43800 Valls
Tel. 977 60 62 87 • Fax 977 61 30 71
www.altcamp.cat
consell@altcamp.cat

Patrimoni de Turisme
de la Diputació de Tarragona

Alt Camp • Conca de Barberà • Urgell

